OSNOVE BAZA PODATAKA

(4)

STANDARDNI UPITNI JEZIK - SQL

<u>Standardni upitni jezk – SQL</u>

SQL nije samo upitni jezik, već predstavlja kompletan jezik podataka koji sadrži jezike i za:

- definisanje podataka,
- ažuriranje,
- kontrolu konzistentnosti,
- konkurentni rad, i
- jezik za održavanje rečnika podataka.

Ugrađen je u većinu komercijalno raspoloživih SUBP, od personalnih do server računara.

<u>Standardni upitni jezk – SQL</u>

Osnovne karakteristike SQL-a su:

- Jednostavnost i jednoobraznost pri korišćenju (relacije se kreiraju jednom izvršnom naredbom);
- Mogućnost interaktivnog i klasičnog programiranja (koristeći SQL dobijaju se odgovori na na trenutno postavljene zahteve ili se SQL blokovi ugrađuju u neki viši programski jezik);
- Neproceduralnost (odnosno, proceduralnost u minimalnom stepenu; SQL – je u velikoj meri neproceduralan jer se njime definiše ŠTA se želi dobiti, a ne kako se do rezultata dolazi).

SQL naredbe

SQL naredbe mogu se grupisati u više grupa. Mi ćemo obraditi dve grupe naredbi SQL-a:

- Naredbe za definisanje podataka (Data Definition Statements – **DDL**)
- Naredbe za manipulisanje podacima (Data Manipulation Statements - DML)
- Naredbe za kontrolne (upravljačke) funkcije (Data Control Statements)

SQL Naredbe za definisanje podataka:

- Kreiranje relacije (CREATE TABLE)
- Kreiranje pogleda (CREATE VEW)
- Promena strukture relacije (ALTER TABLE)
- Brisanje relacije iz baze podataka (DROP TABLE)
- Kreiranje indeksa (CREATE INDEX)
- Brisanje indeksa iz baze podataka (DRO INDEX)

SQL Naredbe za manipulisanje podacima:

- Dodavanje novih n-torki u relaciju (INSERT)
- Pretraživanje relacione baze podataka (SELECT)
- Izmena sadržaja relacije (UPDATE)
- Brisanje n-torki relacije (DELETE)

Notacija za predstavljanje sintakse SQL-a

- Ključne reči velikim slovima
- Promenljive (reči) malim slovima
- [] Opcioni elementi
- { } Mogića pojava više vrednosti koje su u zagradi
- < > Složeni element koji je dalje detaljno opisan

Notacija za predstavljanje sintakse SQL-a

<u>ALL</u> – Podrazumevane vrednosti su podvučene.

| - exkluzivno ili - [<u>A</u> | B] - A li B ali ne oba. Ako se sve izostavi podrazumeva se A.

- Konkretne SQL naredbe se mogu pisati bilo veleikim ili malim slovima
- Elementi za predstavljanje sintakse se nikad ne pojavljuju u konkretnim SQL naredbama

SQL - CREATE TABLE naredba

Naredba za definisanje tabele (šeme relacije) Osnovni oblik sintakse

Numerički tipovi podataka

- Integer
 - Int
 - □ BigInt
 - ☐ SmallInt
- Numeric(p,d)
- Decimal(p,d)
- Money
- SmallMoney
- Float
- Real

Tekstualni tipovi podataka

- Character(n) (ili Char(n))
- Character Varaying(n) (ili VarChar(n))
- Caracter Lagre Object (lili Clob)
- Text

<u>Binarni tipovi podataka</u>

- Bit
- Bit Varaying
- Binary Varaying
- Binary Large Object (BLOB)
- Image

Datumski tipovi podataka

- Date
- Time
- TimeStamp
- DateTime
- SmallDateTime

<u>Šema baze podataka</u>

Na primer, neka imamo sledeću šemu baze podataka:

NASTAVNIK (<u>S. NAS</u>, PREZIME_IME, ZVANJE, S_DIR, DATZAP, PLATA, DODATAK)

PREDMET(S PRED, NAZIV, MESTO)

PREDAJE (<u>S NAS</u>, <u>S PRED</u>, ČASOVA)

SQL Script Šeme baze podataka

```
Create Table Nastavnik
                                  SmallInt Primary Key,
     (S Nas
      Prezime Ime
                                  Varchar(25) Not Null,
      Zvanje
                                  Char(6),
      S Dir
                                  SmallInt,
                                  SmallDateTime Not Null,
      DatZap
      Plata
                                  Money Not Null,
      Dodatak
                                  Money)
-- Linijski komentar
Create Table Predmet
     (S Pred
                                  SmallInt Primary Key,
      Naziv
                                  VarChar(35) Not Null,
                                  VarChar(25) Not Null,
      Mesto
                                  SmallInt Not Null)
      Semestar
    Blok komentar */
Create Table Predaje
     (S Nas
                                  SmallInt
           Foreign Key References Nastavnik(S Nas),
      S Pred
                                  SmallInt
           Foreign Key references Predmet(S_Pred),
                                  SmallInt Not Null,
      Casova
      Primary Key (S Nas, S Pred))
```

SQL INSERT Naredba

Naredba za dodavanje novih n-torki u relaciju:

```
INSERT [INTO] Naziv_Relacije
      [(Obl1, Obl2, ...)]
      {VALUES (<vrednost1>, <vrednost2>,...) |
       <podupit>}
```

<u>INSERT Naredba – Primer:</u>

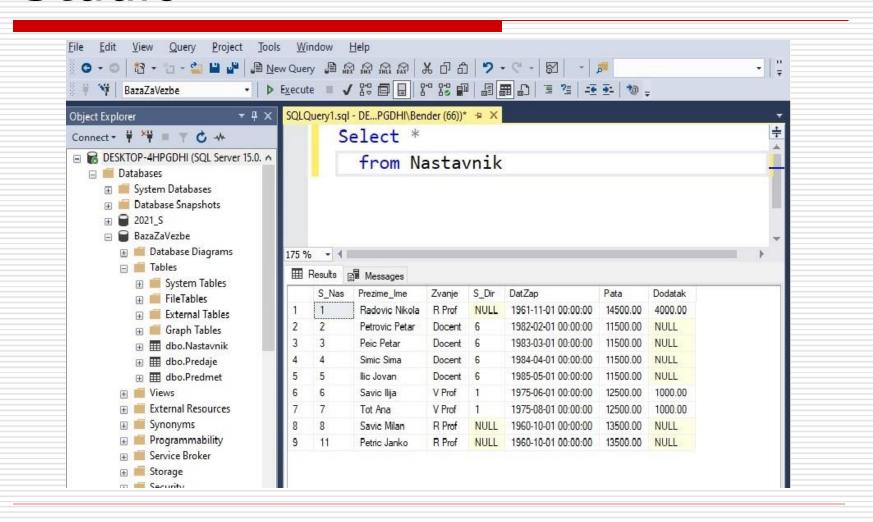
Treba dodati podatke u relaciuju Nastavnik za Petrovic Petra sa Sifrom 002, zvenjem DOCENT koji radi od 1. februara 1982, prima platu 11500, nema dodatak i kojem je rukovorilac Nastavnik sa sifrom 001.

<u>SELECT – SQL Naredba</u>

Pretraživanje relacione baze podataka:

```
SELECT [ ALL | DISTINCT ] { * | relacija.* | element_selekcije [alias], ...}
FROM relacija [alias] [, relacija [alias] ]...
[WHERE uslov]
[CONNECT BY uslov [START WITH uslov]]
[GROUP BY obeležje [, obeležje ...] [HAVING uslov]]
[{UNION | INTERSECT | MINUS} SELECT ...]
[ORDER BY obeležje [ASC | DESC] [,obeležje [ASC | DESC]]...]
[FOR UPDATE OF obeležje1 [ obeležje2]...[NOWAIT]];
```

MS SQL Server - Management Studio

Obavezni elementi SELECT Naredbe

```
SELECT { * | {<NazivRelacije>.* |
    element_selekcije}}
FROM <NazivRelacije>
```

Prikaz kompletnog sadržaja relacije

<u>Primer:</u> Prikazati kompletan sadržaj relacija: Nastavnik, Predmet i Predaje

Select *
From Nastavnik

Selekcija kolona relacije

Primer: Prikazati S_Nas, Prezime_Ime iz relacije Nastavnik

Select S_nas As Sifra, Prezime_Ime From Nastavnik

<u>Selekcija n-torki WHERE Klauzula</u>

Za selekciju n-torki relacije potrebno je uključiti WHERE klauzulu. Korišćena u SELECT naredbi WHERE klauzula omogućava:

- Selekciju određenih n-torki tabele.
- 2. Seelekciju n-torki koje zadovoljavaju višestruke uslove
- 3. Selekciju n-torki koje zadovoljavaju bar jedan od više uslova.
- 4. Selekciju n-torki koje ne zadovoljavaju određene uslove.
- 5. Selekciju n-torki korišćenjem AND i OR logičkih operatora.
- 6. Selekciju n-torki unutar definisanog raspona.
- 7. Selekciju n-torki koje zadovoljavaju vrednosti u listi vrednosti.
- Selekciju n-torki koje zadovoljavaju određenu kombinaciju karaktera.

<u>U WHERE Klauzuli mogu se koristiti sledeći operatori:</u>

```
jednako
             - različito
<>
>;>=;<;<= - veće, veće ili jednako, manje
[NOT] IN - [nije] jednako nekoj vrednosti u listi
[NOT] BETWEEN x AND y - [nije] >= x i <= y
EXISTS

    istinito ako se kao rezultat dobije bar jedna n-torka

[NOT] LIKE - slaganje ili neslaganje sekvence karaktera
IS [NOT] NULL - je [nije] Null Vrednost
NOT

    negacija logičkog rezultata

AND
       - logičko I
OR
       - logičko ILI
```

WHERE - Klauzula

Prikazati sve predmete koji se predaju u 8. semestru.

```
Select *
From Predmet
Where Semestar = 8
```

S_Pred	Naziv	Mesto	Semestar
1	Informacioni sistemi	Novi Sad	8
4	Tehnike programiranja	Novi Sad	8

Pretraživanje za vrednosti u listi -IN

Operator IN omogućava izbor n-torki koje sadrže vrednoost koja je jednaka **jednoj** od vrednosti navedenih u listi.

<u>Primer:</u> Prikazati sve predmete čija šifra je 2 ili 3.

```
Select *
From Predmet
Where S_Pred In (2, 3)
```

S_Pred	Naziv	Mesto	Semestar
2 3	Strukture i BP	Zrenjanin	3
	Osnove racunarstva	Novi Sad	1

Operator LIKE

Operator LIKE omogućava izbor n-torki koje imaju parcijalno definisan sadržaj određenog obeležja (određenu kombinaciju karaktera).

'%' – bilo koji niz karaktera, bilo koje dužine'_' – jedan bilo koji karakter

<u>Primer:</u> Prikazati Prezime i Ime svih nastavnika koji kao treće slovo u prezimenu imaju slovo "I".

```
Select Prezime_Ime
From Nastavnik
Where Prezime Ime Like ' 1%'
```

<u>Definisanje redosleda n-torki pretraživanja - ORDER BY</u>

U prethodnim primerima SELECT naredbe redosled n-torki u rezultatu određen je od strane SUBP. Korišćenjem klauzule ORDER BY možemo kontrolisati redosled n-torki rezultata.

<u>Primer:</u> Prikazati platu, Prezime Ime i Zvanje nastavnika prema opadajućem iznosu plate.

Select Plata, Prezime_Ime, Zvanje From Nastavnik Order By Plata Desc

<u>Eliminisanje jednakih n-torki - klauzula DISTINCT</u>

Ako želimo da prikažemo samo različite vrednosti koje uzima neko obeležje ili grupa obeležja koristimo klauzulu DISTINCT.

<u>Primer:</u> Prikazati skup vrednosti koje poprima obeležje Zvanje u relaciji Nastavnik.

Select Distinct Zvanje From Nastavnik

Izrazi i funkcije

Pored prikazivanja vrednosti memorisanih u tabelama. SQL omogućava i korišćenje funkcija. Postoji više grupa funkcija. Mi ćemo obraditi:

- Agregacione funkcije
- Matematučke funkcije
- String funkcije (nad nizovima karaktera)
- Datumske funkcije

Agregacione Funkcije

To su funkcije za dobijanje sumarnih informacija nad numeričkim kolonama (obeležjima).

- Funkcija za izračunavanje srednje vrednosti
 - AVG([ALL | DISTINCT] obeležje)
- Funkcija za izračunavanje ukupne vrednosti
 - **SUM(**[ALL | DISTINCT] **obeležje)**
- Funkcija za nalaženje minimalne vrednosti zraza.
 - MIN([ALL | DISTINCT] izraz)
- Funkcija za nalaženje maksimalne vrednosti zraza.
 - MAX([ALL | DISTINCT] izraz)

<u>Funkcija COUNT</u>

Definisana je nad obeležjem bilo kog tipa. Ima sledeći opšti oblik:

COUNT({*| [ALL | DISTINCT] obeležje})

Funkcija COUNT

Iz opšteg oblika funkcije COUNT mogu nastati sledeći oblici:

- COUNT(*)
- COUNT(izraz)
- COUNT(DISTINCT izraz)
- COUNT(<u>ALL</u> izraz)

<u>Agregacione Funkcije - Primer</u>

Primer: Naći minimalnu, srednju i maksimalnu platu svih nastavnika, kao i ukupan broj nastavnika.

```
Select Min(Plata), Avg(Plata), Max(Plata), Count(*)
From Nastavnik
```

11500.0000

12500.0000

14500.0000

9

<u>Ailias – privremeni naziv elementa selekcije</u>

- Može se primetiti da u prethodnom primeru rezultujuće kolone (obeležja) rezultata nemaju naziv.
- Ako se elementi selekcije žele imenovati ili im se želi promeniti naziv koristi se privremeno ime (sinonim) tako što se iza elementa selekcije navodi između dva znaka ".
- Ako se privremeni naziv sastoji od jedne reči znaci " se ne moraju navoditi.

```
Select Avg(Plata) "Prosecna Plata", Count(*) BrNastavnika From Nastavnik
```

Prosecna	Plata	BrNastavnika
12500.000	0	9

<u>Agregacione Funkcije - Primer</u>

<u>Primer:</u> Napisati SQL naredbu za prikaz ukupne plate i dodatka za sve nastavnike sa zvanjem DOCENT.

```
Select Sum(Plata) As 'Ukup.Plata', Sum(Dodatak) As 'Ukup. Dod.'
From Nastavnik
Where Zvanje = 'DOCENT'
```

Upotreba GROUP BY klauzule omogućava dobijanje informacija za svaku različitu vrednost obeležja po kojem se vrši grupisanje.

<u>Primer:</u> Odrediti srednju vrednost plate i broj nastavnika svakog pojedinog zvanja.

Infomacija o svim različitim zvanjima dobojamo upitom:

Select Distinct Zvanje From Nastavnik

Zvanje

DOCENT

R PROF

V PROF

Sada možemo za svaku vrednost zvanja formirati SQL SELECT naredbu

```
Select Zvanje, Avg(Plata), Count(*)
    From Nastavnik
    Where Zvanje = 'xxxxx'
```

Menjajući u WHERE klauzuli 'xxxxx' svaku od različitih vrednosti obeležja Zvanje.

Identičan rezultat možemo dobiti samo jednom SQL naredbom (umesto četiri) sledećeg oblika:

```
Select Zvanje, Avg(Plata) , Count(*)
From Nastavnik
Group By Zvanje
```

Rezultat:

Zvanje			
DOCENT	11500.0000	4	
R PROF	13833.3333	3	
V PROF	12500.0000	2	

Dejstvo GROUP BY klauzule je identično ponavljanju SELECT naredbe sa različitim WHERE uslovima.

- U SELECT listi (kao elementi selekcije) pored Agregacionih funkcija mogu se pojaviti samo obeležja po kojima se vrši grupisanje (obeležja koja se nalaze u GROUP BY klauzuli).
- Grupisanje n-torki može se vršiti po više obeležja koja se navode u GROUP BY klauzuli.

<u>Uslovi pretraživanja za grupe – klauzula HAVING</u>

Kada se formiraju grupe sa GROUP BY klauzulom korišćenjem HAVING klauzule definiše se selekcija grupa.

<u>Primer:</u> Prikazati Zvanje i Broj nastavnika u zvanju za zvanja u kojima ima vše od dva nastavnika.

```
Select Zvanje, Count(*) As BrNastavnika
From Nastavnik
Group By Zvanje Having Count(*) > 2
```

Rezultat:

```
Zvanje BrNastavnika
---- -----
DOCENT 4
R PROF 3
```

WHERE i GROUP BY klauzule

- Mogu se koristiti u istoj SELECT naredbi pri čemu WHERE klauzula uvek ide pre GROUP BY klauzule.
- □ Sa WHERE klauzulom se prvo definiše uslov selekcije ntorki, a zatim se selektovane n-torke grupišu GROUP BY klauzulom.
- Na kraju se eventualno izvrši selekcija formiranih grupa sa HAVING klauzulom.

<u>Izrazi</u>

SQL naredbe mogu sadržati aritmetičke izraze sastavljene od:

- Naziva obeležja
- Konstanti
- Povezanih aritmetičkim operatorima (+, -, *, /)
- Zagrada () za izmenu redosleda izračunavanja
- Poziva funkcija

Primer: Odrediti srednje godišnje primanje redovnih profesora.

```
Select Zvanje, Avg(Plata+Dodatak) * 12 As GodPlata
    From Nastavnik
    Where Zvanje = 'R PROF'
    Group By Zvanje
```

<u>Matematičke funkcije</u>

- ABS(broj)
- POWER(*broj, x*)
- ROUND(broj,d)
- SQRT(*broj*)
- SIGN(*broj*)

- nalazi apsolutnu vrednost od *broj*
- stepenuje broj na x-ti stepen
- zaokružuje broj na d decimala
- izračunava kvadratni koren od broj
- daje +1 ako je broj>0; 0 ako je broj=0, -1 ako je broj<0.

<u>Matematičke funkcije</u>

<u>Primer:</u> Prikazati nastavnike koji zarađuju više od 70 dinara po satu. Zaradu po satu izračunati tako što se ukupan iznos Plate i Dodatka podeli sa 176 (broj radnih sati u mesecu). U prikazu zaradu po satu zaokružiti na ceo broj.

```
Select S_Nas, Prezime_Ime, Round((Plata+Dodatak)/176,0)
As ZaradaPoSatu
From Nastavnik
Where (Plata+Dodatak)/176 > 70
```

1 RADOVIC NIKOLA 18500.0000	
1 RADOVIC NIKOLA 18500.0000 6 SAVIC ILIJA 13500.0000 7 TOT ANA 13500.0000 8 SAVIC MILAN 15500.0000	

<u>Izrazi sa Null - vrednostima</u>

Proverom relacije Nastavnik može se zapitati zašto u prethodnom rezultatu nema nastavnika Petrić Janka koji uma platu 13.500,00 dinara, Dodatak je Null vrednost i za kojeg je zarada po satu 13.500,00/176 > 70

- Razlog je u tome što se obeležja sa Null vrednostima ne koriste pri izračunavanju izraza i funkcija.
- Da bi se izračunavanje omogućilo koristi se NVL funkcija (kod SQL – Servera IsNull funkcija).
- IsNull funkcija privremeno menja Null vrednost sa vrednošću za koju se odlučimo, obično s vrednošću koja nema uticaja na željenu operaciju, odnosno rezultat

IsNull Funkcija

IsNull(obeležje, broj) – Izvršava se na sledeći način:

- Ako je vrednost obeležja Null vrednost, Null vrednost se zamenjuje sa broj.
- Ako je vrednost obeležja definisana, tada se uzima stvarna vrednost obeležja.

```
Select S_Nas, Prezime_Ime,
Round((Plata+IsNull(Dodatak,0))/176,0) As ZaradaPoSatu
From Nastavnik
Where (Plata+IsNull(Dodatak,0))/176 > 70
```

Primer korišćenja IsNull funkcije

```
Select S_Nas, Prezime_Ime,
    Round((Plata+IsNull(Dodatak,0))/176,0) As ZaradaPoSatu
From Nastavnik
Where (Plata+IsNull(Dodatak,0))/176 > 70
```

S_Nas	Prezime_Ime	ZaradaPoSatu
1	RADOVIC NIKOLA	18500.0000
6	SAVIC ILIJA	13500.0000
7	TOT ANA	13500.0000
8	SAVIC MILAN	15500.0000
9	PETRIC JANKO	13500.0000

Funkcije nad nizovima karaktera – String funkcije

U SQL je definisan veći broj funkcija nad podacima tipa Char

- LEN(niz)
- LEFT(niz, n)
- RIGHT(niz, n)
- LTRIM(niz)
- RTRIM(niz)
- LOWER(niz)
- UPPER(niz)
- SUBSTRING(niz, n, k)
- Niz1 + niz2 konkatenacija

String funkcije

Primer: Prikazati Prezime Ime nastavnika iza kojeg treba neposredno da sledi zvanje (kao jedan element selekcije). Redosled n-torki rezultata treba da bude u rastucem redosledu obeležja Prezime_Ime.

Nastavnik		
Radovic Nikola	a, R Prof	
• •		
•		

String funkcije

Primer: Prikazati Prezime Ime nastavnika iza kojeg treba neposredno da sledi zvanje (kao jedan element selekcije). Redosled n-torki rezultata treba da bude u rastucem redosledu obeležja Prezime_Ime.

```
Select Prezime_Ime + ', ' + Zvanje Nastavnik
  From Nastavnik
Order By Prezime_Ime
```

<u>Ulaganje upita</u>

<u>Primer:</u> Prikazati Prezime Ime i Zvanje svih nastavnika koji imaju isto zvanje kao RADOVIĆ NIKOLA.

<u>Primer:</u> Prikazati prezime Ime Nastavnika koji imaju najmanje jednog nastavnika koji im je podređen

Dimamička zamena

<u>Primer:</u> Prikazati prezime Ime Nastavnika koji imaju najmanje jednog nastavnika koji im je podređen.

```
Select S_Nas, Prezime_Ime
From Nastavnik
Where S_Nas In (Select Distinct S_Dir
From Nastavnik)
```

Dinamička zamena rezultata jednog upita z WHERE klauzuli drugog upita.

```
Select S_Nas, Prezime_Ime
From Nastavnik A
Where Exists (Select *
From Nastavnik B
Where B.S Dir = A.S Nas)
```

<u>Dinamička zamena</u>

 Primer: Prikazati prezime Ime Nastavnika koji imaju najmanje jednog nastavnika koji im je podređen (koristeći operator EXIST).